

Een berg mens onder witte lakens

Erik Vlaminck

Een berg mens onder witte lakens

Roman

© 2019 – Erik Vlamincx & Uitgeverij Vrijdag
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be

Omslagontwerp: Mulder van Meurs
Vormgeving binnenwerk: theSWitch, Antwerpen
Foto auteur: Philippe Swiggers

NUR 301
ISBN 978 94 6001 729 2
e-boek
ISBN 978 94 6001 730 8

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen, met inbegrip van automatische informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Hij had wel een boodschap, maar weigerde een
boodschappenjongen te zijn.*

Onno Blom in *Het litteken van de dood*,
de biografie van Jan Wolkers.

Kamer 226

‘Zijt gij getrouwd?’

‘Ja.’

‘Ziet ge uw vrouw graag?’

‘Ik denk het wel.’

‘Ik zie mijn vrouw graag.’

‘Proficiat.’

‘Dat klinkt alsof ge me niet gelooft.’

‘Ik geloof u.’

‘Dan is het goed. Want ik meen het, ik zie mijn vrouw graag. Als mijn vrouw er niet geweest was dan had ik nu niet in dit bed gelegen. Dan had ik mij, jaren geleden al, van kant gemaakt. Een koord aan een balk en afgelopen. Ik kom daar eerlijk voor uit.’

Ik werd opgenomen in het Monica ziekenhuis te Antwerpen. Ik moest een ingreep ondergaan die me was voorgesteld als een akkefietje: ’s ochtends aanmelden, een nare dag achter een waas van verdoving doormaken, ’s avonds weer naar huis. Om kosten te besparen, opteerde ik voor een tweepersoonskamer. Het was een verkeerde keuze, want het liep niet van een leien dakje met de ingreep die een niemendalletje zou zijn. Complicaties verlengden mijn verblijf in het ziekenhuis noodgedwongen. Daardoor ben ik verplicht mijn tijd te delen met een medepatiënt. Een berg mens onder witte lakens. En

die berg mens wil, tot mijn spijt en ergernis, voortdurend allerhande dingen met me delen.

‘Hebt ge kinderen?’

‘Ik denk het niet.’

‘Ik had er drie, twee zonen en een dochter. Mijn jongste zoon is dood. Over hem spreek ik niet meer. Op Jezus Christus na is er geen enkele dode levend geworden door erover te spreken. Over mijn andere kinderen heb ik geen geheimen. Mijn dochter is een canaille van de ergste soort. Ze heeft aan de universiteit van Gent gestudeerd en daarom denkt ze dat haar verstand zwaarder weegt dan dat van iemand die niet aan de universiteit van Gent heeft gestudeerd. Ze is psychologe en systeemtherapeute. Weet ge wat dat is, systeemtherapeute? Als ge het weet, moet ge niet proberen om het mij uit te leggen want het gaat mijn benul te boven. Bovendien interesseert het me niet. Gelukkig zal ze hier niet naast mijn bed komen zitten want ze zit godganse dagen te luisteren naar miserieverhalen van bruine mannen en negers. Ze gelooft de lamentabele klaagzangen van die figuren gelijk een kind gelooft in vertelsels over kikvorsen die in prinsen veranderen. Als ze mij hier bezig zou horen, zou ze trouwens direct met een venijnige trek op haar gezicht en met verwijt in haar stem zeggen dat ik het woord neger niet mag gebruiken. Volgens de systeemtherapeute is het woord neger beledigend, denigrerend, racistisch en al wat ge maar wilt. De systeemtherapeute zegt dat ik zwarte moet zeggen. Nu gij! Maar voor mij zijn zwarten mannen die in de oorlog aan de kant van Dolfke stonden. En die zwarten waren allemaal blank... Van een mens die geen

steek meer ziet, moogt ge volgens het soort zedenpredikers waar mijn dochter toe behoort trouwens ook niet meer zeggen dat hij blind is. Ook dat zou beledigend, denigrerend en racistisch zijn. Ge moet zeggen dat het een mens met een visuele beperking is. Alsof hij dan zou kunnen zien dat zijn blindenstok wit is! Dat soort kwesties kunt ge bij mijn dochter beter niet aansnijden want ze zou u binnen de kortste keren een schuldgevoel van hier tot in Tokio proberen aan te praten. Mijn zoon is heel anders. Dat is een zakenman, een mens die zonder op- of omzien koopt, verkoopt en marchandeert. Hij vult op die manier niet alleen zijn portemonnee, maar hij zorgt er ook voor dat tientallen mensen die te veel broekschijter zijn om zelf de risico's van het ondernemen te dragen aan werk en toespijs op hun boterham geraken. Mijn zoon heeft spijtig genoeg de tegenslag gehad om al een paar keren op de verkeerde vrouw te vallen. Het is zijn geluk dat hij het verstand heeft gehad om zijn zuurverdiende centen in een vennootschap onder te brengen of hij was door de schuld van zijn weggelopen vrouwen kaalgeplukt gelijk een kerstkalcoen die met zijn poten omhoog op een keukentafel op zijn vulling ligt te wachten.’

Hij vraagt me niet hoe ik heet.

Hij zegt me niet hoe hij heet.

Zondag 28 juli 1963

Het is late voormiddag. Hij zit in café De Volksvriend. Hij is de enige klant die bleef binnen zitten. Alle anderen zijn enkele minuten geleden haastig naar buiten gehold omdat de processie door de straat paradeert: de vlaggendragers, de harmonie, kinderen die Bijbelse taferelen uitbeelden, kloosternonnen die ervoor moeten zorgen dat die kinderen geen kuren uithalen, de pastoor die onder een floeren baldakijn loopt en die – het kan niet anders – met pijn in zijn armen een blinkende monstrans omhoog steekt. En om de stoet af te sluiten: de katholieke dorpsnotabelen en hun met handtassen zwaaiende echtgenotes.

‘Ik heb geen goesting om dat processiegedoe te gaan bekijken. Het is elk jaar hetzelfde loze spektakel. Ik moet het niet zien om het te zien.’ Dat zegt hij tegen Jeanne, de waardin.

‘Misschien moet ge deze keer toch maar eens echt gaan zien. Het is waarschijnlijk de laatste keer dat de processie uitgaat. Ze zeggen dat de paus en zijn kardinalen de processies gaan afschaffen. En dat ze gaan toestaan dat de nonnen en de pastoors binnenkort in burgerkleden rondlopen.’

‘Geef mij nog maar een pint. Mijn kop staat niet naar de paus en zijn kardinalen. En mijn kop staat niet naar nonnen en pastoors die in burgerkleden rondlopen.’

‘Ik vraag mij af wat die nonnen met hun haar gaan doen als ze niet meer verplicht zullen zijn om kappen te dragen.

Henri-de-coiffeur is op een donkere avond naar het klooster moeten komen om er samen met de overste te bekijken wat de mogelijkheden zijn. Hij heeft mij in vertrouwen gezegd dat de meeste nonnen amper nog haar hebben. Het is uitgevallen omdat het in geen jaren nog daglicht heeft gezien.’

‘Ik heb nochtans goed groeiend haar op plaatsen waar ook weinig daglicht komt. Maar ik wil er niet over discussiëren. Het maakt mij niet uit wat de kloosternonnen met hun haar gaan doen.’

Met een gerafelde vod veegt Jeanne het toogblad schoon, dan houdt ze een glas schuin onder de tapkraan. ‘Wat hebt ge aan de hand?’ vraagt ze.

‘Krakende gedachten die ik met geen middel stil kan zetten.’

‘Een vrouw?’

‘Misschien.’ In één teug is zijn glas halfleeg.

‘Ken ik haar?’

Hij haalt de schouders op. De trommelaars en de koperblazers van de passerende harmonie overstemmen nu alles. Staf Blockx – het is duidelijk dat hij ondanks het vroege uur al een glas te veel op heeft – duwt de cafédeur open en zingt triomfantelijk, op de tonen van de muziek, luidkeels van in het deurgat: ‘Charel ik heb uw gat gezien. Charel, dat is een groot machien...’ Hij slaat daarbij de maat met zijn twee wijsvingers die hij hoog in de lucht steekt.

‘Onnozel kalf,’ zucht Jeanne, ‘als de pastoor beseft welke muziek die mannen in zijn processie spelen, gaan ze een sermoen krijgen waar ze niet goed van zullen zijn.’

‘Die vrouw die mij krakende gedachten bezorgt, dat is

Karliën Wouters.’ Hij zegt het, half fluisterend, recht voor zich uit kijkend.

‘Karlientje van de bloemenwinkel?’

Hij antwoordt niet. Hij drinkt zijn glas leeg en schuift het naar voren.

‘Weet ze het zelf al?’

‘Er zal wel niks van komen,’ zegt hij.

De processie is gepasseerd en het café stroomt weer vol. Iedereen wil drank. Van alle kanten wordt geroepen. Dat de heilige maagd aan haar postuur en haar franke oogopslag te zien waarschijnlijk niet zo heel lang maagd meer zal blijven. Dat het kindje Jezus in het echt Johanneke Meynendonckx heet en dat hij verschillende pronte zusters heeft die niet voor de heilige maagd moeten onderdoen. Dat Leon Van Riel er, zoals hij het in ruil voor vijf glazen Horse Ale beloofd had, toch maar schoon voor gezorgd had dat de harmonie bij het voorbijmarcheren van De Volksvriend de Bogey Mars speelde.

Wanneer hij, meer dan een uur later, zijn rekening betaalt, zegt Jeanne: ‘Ge moet in de loop van de namiddag, nadat ge u terug een beetje nuchter geslapen hebt, bij de bloemenwinkel gaan aanbellen en gewoon aan Karliën vragen of ze met u mee naar de kermis gaat.’

‘De kans is klein dat ze zelf de deur komt opendoen.’

‘Dan vraagt ge aan wie de deur wel opendoet of Karliën thuis is, dat is toch simpel. Ik verwacht niet dat iemand een geweer zal bovenhalen.’

‘Ik zal erover nadenken.’

‘En eens ge op de kermis zijt: niet naar de botsauto’s gaan

en zeker niet op de rupsmolen gaan zitten. Gewoon een groot pak smoutebollen kopen en dat samen opeten.’

Hij kijkt Jeanne met grote ogen aan en die zegt: ‘En als er dan suiker van die smoutebollen op haar frak valt, dan blaast ge die heel voorzichtig weg. Heel voorzichtig. En vermijden om iets met uw handen aan te raken. Absoluut vermijden om iets met uw handen aan te raken.’

Kamer 226

‘Mijn vrouw heet Charline, Charline Elisabeth Wouters, maar ik heb haar altijd Karlien genoemd. We zijn, op drie weken na, even oud. Karlien is de oudste. We zijn alle twee kort na Nieuwjaar van het jaar 1942 gemaakt. In een winter toen de mensen van de kou, de honger en de grote schrik kweekten gelijk konijnen. Volgens de gazet worden overal ter wereld in oorlogstijd meer kinderen gemaakt dan in vreedstijd. Het zou waar kunnen zijn, maar het doet er niet toe. Volgende maand zijn Karlien en ik vijfenvijftig jaar getrouwd. Nochtans zult ge haar hier niet zien. Ze zal mij niet komen bezoeken.’

Hoewel ik mijn gedachten niet bij het lezen kan houden, kijk ik niet van mijn boek op.

‘Wilt ge niet weten waarom ze nooit langskomt?’

Ik reageer niet, maar voor hem maakt dat duidelijk niets uit.

‘Ze komt nooit langs omdat ze simpelweg het verschil tussen haar voor- en haar achterkant niet meer kent en omdat ze allang niet meer weet dat ze Charline Elisabeth Wouters heet en dat ze op de vierde oktober 1942 in Kapellen geboren is. Zoals ze ook niet meer weet dat ze een vent heeft en een zoon en een dochter, plus nog een zoon die al jaren de pijp uit is. Ze is volslagen dement geworden. Alzheimer in de ergste graad. Als de verpleegsters haar geen kleren aandoen, loopt ze in haar bloot lijf rond. Ze beseft het niet.’

Hij zwijgt. Ik hoop dat hij blijft zwijgen, maar hij drinkt gewoon even een slok water.

‘Die miserie is begonnen kort nadat ze zeventig is geworden. Soms ging ze een brood kopen, een uur later deed ze haar frak opnieuw aan om nog een brood te gaan kopen. Ze is verschillende keren met de auto naar de stad gereden om vervolgens met de bus terug te keren. En wie, denkt ge, dat die auto dan mocht gaan zoeken en terughalen? Ze wist van de ene dag op de andere niet meer hoe ze haar gsm moest gebruiken. Ge hebt er geen gedacht van hoeveel geld ze in die tijd aan goede doelen heeft gegeven: de vereniging van mannen die niet graag thuis zitten en die daarom in ziekenhuizen clown gaan spelen voor kinderen die kanker hebben, de bond voor hulp aan Spaanse windhonden die elkaar een poot of een oor hebben afgebeten, de liga van sukkelaars die hun dak op hun kop hebben gekregen door een aardbeving of een werfelwind, de bond van schrijvers die hun dagen in het gevang slijten omdat ze hun grote mond niet wilden houden, groeperingen die geld inzamelen om medicamenten te kopen voor melaatsen en teringlijders, kattenasielen... Noem een goed doel en het heeft van Karlien een slok geld gekregen. Het is niet te begrijpen dat alle wereldproblemen toen niet opgelost zijn geraakt. Luistert ge?’

‘Ik luister.’

‘Ik begon het pas echt door te krijgen dat ze iets mankeerde toen ze aan de koffietafel na de begrafenis van mijn schoonbroer tegen een wildvreemde mens in een donkerblauw kostuum vuile praat begon te verkopen. Pas op, Karlien heeft altijd graag gehad dat ik haar in bed goed soigneurde, maar

het moest in stilte gebeuren. Als ik al eens een zogenaamd vuil woord gebruikte, dan zei ze dat ik een smeerlap was en dat ik mijn mond met water en zeep moest gaan uitwassen. Maar daar aan die koffietafel zat ze die mens in zijn kostuum ongemakkelijk te maken met pornowoorden waarvan ik niet wist dat ze die kende.’

Ik leg mijn boek op het nachtkastje.

‘Enfin, het is toen rap van kwaad naar erger gegaan. Nu zit ze in De Bijster. Kent ge dat, De Bijster? Dat is een instelling voor mensen die niet weten dat ze er zitten. Ik kan u verzekeren dat haar verblijf daar in De Bijster een klein fortuin kost. Volgens mij is het Hiltonhotel goedkoper. Maar het kan mij niet schelen. Ik kan het betalen.’

‘Waarom hebt ge hier dan geen eenpersoonskamer genomen?’

‘Omdat ik liever gezelschap heb.’

Zondag 22 september 1963

Zijn moeder had een nieuw wit hemd en mouwophouders klaargelegd en zijn zondagse schoenen gepoetst. Zijn zus-ter had gezegd dat een vingertopje Brylcreem nooit iemand kwaad gedaan had. Zijn ochtendkoffie en zijn boterhammen had hij amper aangeraakt. En dat allemaal omdat hij uitgenodigd was om bij Wouters te komen kennismaken. Hij had er zelfs zijn wekelijkse voetbalmatch voor laten schieten.

‘En uw vader, wat doet die voor de kost?’

‘Hij onderhoudt de machines in de brilglazenfabriek van Buchmann.’

‘En waar zijt ge naar school geweest?’ De vader van Karlien wil echt alles weten.

‘Tot het achtste studiejaar heb ik mijn broek hier in Kapellen, in de gemeenteschool, versleten. Daarna ben ik nog drie jaar in Merksem naar de vakschool geweest. Ik heb daar auto-mechaniek gevolgd. Nu werk ik bij General Motors.’

‘Wat doet ge daar?’

‘Ik plaats stuurwielen. Ik doe van maandag tot zaterdag altijd hetzelfde werk: de claxondraad aansluiten, het stuur op de stuurstang leggen, de stuurmoer aandraaien en het claxondeksel erop klikken. Het enige waar ik op moet letten, is dat

ik geen stuur van een Kadett in een Olympia of een Record zet. De rest kan ik allemaal met mijn ogen dicht. Toch denk ik niet dat ik daar nog lang zal blijven werken.'

'Waarom niet?'

'Omdat ik 's nachts in mijn slaap stuurwielen begin vast te vijzen. Ik heb op tijd en stond verandering nodig.'

'Hooft ge dat, Karlien, die schone vrijer van u heeft op tijd en stond verandering nodig. Ge weet wat u te wachten staat.' Vader Wouters roept het in de richting van de keuken waar Karlien in de weer is.

'Dan passen we goed samen. Ik ben van hetzelfde gedacht. Verandering van spijs doet eten.' Karlien praat alles recht.

'Ik wil een eigen zaak beginnen.' Hij zegt plompverloren wat hij nooit eerder tegen iemand heeft durven te zeggen. Het lijkt of hij zijn haarwortels voelt.

'Dan zult ge hard moeten labeuren. Iemand die bij een baas werkt, komt 's avonds thuis en kan dan met zijn duimen zitten draaien tot zijn ogen dichtvallen. Iemand die bij een baas werkt, krijgt er elk jaar zelfs drie weken betaald verlof bovenop om ergens op een handdoek in het zand aan een strand te gaan liggen en daar met zijn duimen te draaien tot zijn ogen dicht vallen. Maar iemand met een eigen zaak heeft nooit gedaan met werken. Nooit.'

'Dat is geen probleem, ik kan me niet voorstellen dat het plezant is om op een handdoek in het zand aan een strand te liggen. Mijn vel verbrandt nogal rap en ik verdraag geen zand tussen mijn tenen.'

'Ge zult een serieus pak geld nodig hebben om uw eigen zaak op te richten.'

'Ik kan klein beginnen.'

'Wat voor zaak gaat het worden?'

'Vervoer en verhuizingen.'

'Hoe komt ge daar in godsnaam bij?'

'Ik rij graag met een camion.'

'Hebt ge dan al met een camion gereden?'

'Toen ik soldaat was.'

'Het eten is klaar!' Karlien roept het vanuit de keuken.

'Ik was content dat het eten klaar was.' Hij zegt het tegen Karlien. Ze staan met z'n tweeën in het magazijntje achter de bloemenwinkel.

'Mijn vader haalt bij iedereen de pieren uit de neus, maar hij is de kwaadste niet.' De handen van Karlien rusten onder zijn vest op zijn schouders. 'Bovendien hebt ge hem helemaal veroverd door te zeggen dat ge een eigen zaak gaat beginnen. Ik wist niet wat ik hoorde. Waarom hebt ge mij daar nooit iets over gezegd?'

'Ik ben er niet zeker van of ik er wel aan durf te beginnen.'

'Waarom niet?'

'Zal ik zoiets wel kunnen?'

'Ge zult er niet alleen voor staan, wij gaan dat samen aanpakken.' Ze staat op haar tenen en bijt hem in zijn oor. Hij maakt een onhandige beweging, er dondert een lege bloemenvaas van een van de planken achter hem. En dan nog een en nog een.

Zij lijkt daar niet de minste aandacht aan te besteden. Ter-

wijl ze hem strak in de ogen kijkt, opent ze een na een de knoopjes van haar blouse, ze tilt haar borsten uit haar bustehouder en ze legt zijn handen op die blote borsten.

Hij hoort haar ‘dat is allemaal van u, ge moogt er zelfs in bijten’ zeggen. Hij betast de warme zachtheid en tegelijkertijd voelt hij zijn onderbroek nat worden. Lauw, klammig en nat. Hij hoopt dat de vlek niet door zijn broek heen zal dringen. Een oprisping brengt opnieuw de smaak van tomatensoep in zijn mond. Hij weet niet wat te doen, hij weet niet wat te zeggen. Er valt, zomaar, nog een vaas naar beneden. Pal op zijn hoofd.

Een uur later zit hij op een barkruk in De Volksvriend, een groep op sensationeelheidsbeluste toehoorders om zich heen.

‘Ik heb de oude Wouters onder tafel geluld. De soepteljoeren waren nog niet leeg of hij bood me zijn bloemenwinkel al aan, maar ik heb hem kordaat gezegd dat ik zakelijk grotere plannen heb en dat ik met betrekking tot zijn winkel alleen in zijn dochter geïnteresseerd was. Toen de tafel eindelijk afgeruimd was, heb ik getwijfeld of ik alsnog naar de voetbalmatch zou komen, maar uiteindelijk – en vermits er toch al zo veel over bloemen gesproken was – heb ik besloten dat het moment gekomen was om de bloem van Karlien te plukken.’

‘En was ze gewillig?’ Staf Blockx zit op het puntje van zijn barkruk.

‘In het begin spartelde ze wat tegen, maar ik heb er geen woorden aan vuil gemaakt.’

‘Zo hebben ze het graag.’ Leon Van Riel is, hoewel hij bijna zestig is, nooit getrouwd en beweert voortdurend dat hij net daarom meer van vrouwen afweet dan mannen die wel getrouwd zijn.

‘Ik heb van dat bloemen plukken serieuze dorst gekregen. Doe de glazen nog eens vol, Jeanne! En zet een beetje muziek op.’

Niet veel later klinkt de stem van Trini Lopez door het café. *If I had a hammer, I'd hammer in the morning, I'd hammer in the evening.*